

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до освітньої програми «Країна знань»
(рівень початкової освіти, адаптаційно-ігровий цикл, 1–2 класи)

Освітня програма «Країна знань» (рівень початкової освіти, адаптаційно-ігровий цикл, 1-2 класи) (далі – Програма) призначена для реалізації в 1 – 2 класах закладів загальної середньої освіти. Програма розроблена відповідно до нормативних положень Закону України «Про освіту» (2017), Закону України «Про повну загальну середню освіту» (2020), Державного стандарту початкової освіти (2018), Концептуальних засад реформування середньої освіти (2016), Положення про порядок здійснення інноваційної діяльності у сфері освіти (2023), Порядку проведення експертизи та затвердження освітніх програм повної загальної середньої освіти, розроблених не на основі типових освітніх програм (2022). Програма орієнтована на 1–2 класи початкової школи, охоплює адаптаційно-ігровий цикл навчання і забезпечує реалізацію компетентнісного, інтегрованого, особистісно орієнтованого підходів.

Програму розроблено **на запит громад України**, які прагнуть сучасної, якісної та доступної освіти для дітей. В умовах викликів, спричинених воєнним станом, суспільство потребує адаптивних освітніх рішень, що відповідають як державним стандартам, так і актуальним запитам батьків, педагогів і місцевих освітніх ініціатив. Програма легко впроваджується у громадах будь-якого масштабу через доступні й практичні рішення, що не потребують великих ресурсів, проте дають якісний результат.

Метою Програми є забезпечення якісного, доступного та захоплюючого навчання у початковій школі через створення системного, віковідповідного інтегрованого освітнього середовища, яке сприяє гармонійному розвитку дитини. Таке навчання формує в учнів базові компетентності, основи STEM-мислення, творчий підхід, дослідницькі й комунікативні навички, розвиває здатність сприймати світ як цілісну систему, виховує екологічні звички, дає змогу використовувати набуті знання й вміння в реальному житті.

Навчання за Програмою **формує** у дітей:

- ключові компетентності й наскрізні уміння відповідно до Державного стандарту початкової освіти;
- основи STEM-мислення, дослідницькі навички, креативний підхід до вирішення завдань як фундамент для майбутніх професій;
- мотивацію до навчання через ігрову й практико орієнтовану діяльність.

Соціальна значущість та актуальність Програми виявляється у її відповідності суспільному запиту громад країни щодо якісної і доступної освіти в умовах реформування української школи та адаптації освітнього процесу до сучасних викликів.

Програма спрямована на розширення освітніх можливостей дітей, зокрема:

- забезпечення комфортного входження дітей у навчальну діяльність через ігрові методики;
- розвиток гнучких навчальних траєкторій з урахуванням різних пізнавальних можливостей учнів;

- підтримку дітей із різним рівнем дошкільної підготовки, у тому числі тих, які не мали можливості відвідувати заклади дошкільної освіти;
- інтеграцію STEM-навчання для розвитку пізнавального інтересу, дослідницьких навичок, екологічно доцільної поведінки, творчого мислення.

Програму створено за участю науковців, педагогів-практиків і експертів у галузі початкової освіти з урахуванням світових тенденцій та найкращих національних практик.

Структура Програми охоплює такі розділи:

1. Вступ (опис загальної концепції, актуальності та унікальності).
2. Вимоги до осіб, які можуть розпочати або продовжити навчання за Програмою.
3. Загальний обсяг навчального навантаження.
4. Навчальний план (детальний розподіл годин між освітніми галузями).
5. Перелік рекомендованих навчальних програм.
6. Форми організації освітнього процесу та педагогічні технології.
7. Види та форми оцінювання навчальних досягнень.

Унікальність та інноваційність Програми полягає у тому, що вона інтегрує зміст навчальних предметів через STEM-підхід, залучаючи дітей до досліджень, експериментів, практичних і творчих завдань, які формують фундаментальні навички для майбутніх професій. Її впровадження відбувається завдяки доступним і практичним рішенням, які не потребують значних ресурсів, однак зорієнтованим на якісний результат.

Реалізацію Програми забезпечує комплекс авторський **навчальних програм**, а саме:

1. Навчальна програма для I циклу навчання. **Українська мова** (авт. Петрук О.М.). Схвалено для використання в освітньому процесі. Рішення експертної комісії з педагогіки та методики початкової освіти від 14 січня 2025 року, протокол № 1.

2. Навчальна програма для I циклу навчання. **Англійська мова** (авт. Печенізька С.С.). Схвалено для використання в освітньому процесі. Рішення експертної комісії з педагогіки та методики початкової освіти від 14 січня 2025 року, протокол № 1.

3. Навчальна програма для I циклу навчання. **Математика** (авт. Онопрієнко О.В.). Схвалено для використання в освітньому процесі. Рішення експертної комісії з педагогіки та методики початкової освіти від 14 січня 2025 року, протокол № 1.

4. Навчальна програма для I циклу навчання. **Інтегрований курс «Я досліджую світ»** (авт. Павлова Т.С.). Схвалено для використання в освітньому процесі. Рішення експертної комісії з педагогіки та методики початкової освіти від 14 січня 2025 року, протокол № 1.

5. Навчальна програма для I циклу навчання. **Цифрові технології** (авт. Ліпчевська І.Л.). Схвалено для використання в освітньому процесі. Рішення експертної комісії з педагогіки та методики початкової освіти від 14 січня 2025 року, протокол № 1.

6. Навчальна програма для I циклу навчання. **STEM**. Курс за вибором (авт. Заставська Г.В., Штанько Ю.П.). Схвалено для використання в освітньому процесі. Рішення експертної комісії з педагогіки та методики початкової освіти від 14 січня 2025 року, протокол № 1).

Для реалізації предметів **технологічної, мистецької і фізкультурної** галузей рекомендовано використовувати типову освітню програму, розроблену під керівництвом Савченко О.Я. (наказ МОН України від 12.08.2022 № 743-22)

Освітня програма «Країна знань» відповідає всім чинним державним нормативним вимогам і має соціальне значення для підвищення якості освіти в громадах України.

Навчальний план

Освітні галузі	Навчальні предмети	Розподіл навантаження між галузями і предметами за тижнями/ роками	
		1 клас	2 клас
Інваріантний складник			
Мовно-літературна	Українська мова і читання*	7/245	7/245
	Англійська мова	2/70	3/105
Математична	Математика	4/140	4/140
Природнича	Я досліджую світ	3/105	3/105
Соціальна і здоров'язбережувальна			
Громадянська та історична			
Технологічна	Дизайн і технології	1/35	1/35
Інформатична	Цифрові технології	-	1/35
Мистецька	Мистецтво	2/70	2/70
Фізкультурна	Фізична культура**	3/105	3/105
Загалом		20/665+105	22/735+105
Варіативний складник			
STEM – курс за вибором (мовно-літературна, математична, природнича, громадянська та історична, соціальна і здоров'язбережувальна, технологічна, інформатична, мистецька галузі)		1/35	1/35
Загальнорічна кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету		805	875
Гранично допустиме тижневе/річне навчальне навантаження здобувача освіти		20/700	22/770

Відмінність освітньої програми «Країна знань» від чинних типових освітніх програм

Освітня програма «Країна знань» відрізняється від чинних типових освітніх програм (розроблених під керівництвом О. Я. Савченко та Р. Б. Шияна) за кількома ключовими параметрами:

1. Підхід до навчання. Програма ґрунтується на адаптаційно-ігровому підході, що забезпечує м'яке входження дитини в освітній процес; значний акцент на STEM, цифрові технології та самостійні дослідження.

2. Методи організації навчання. Акцент на гейміфікацію, дослідницький підхід, роботу над проектами, персоналізацію навчання.

3. Зміст освіти. Навчальний матеріал зазнав перерозподілу між 1 і 2 класом на користь його спрощення в першому класі. Так, у навчанні української мови більш розлого подано змістову лінію «Взаємодіємо усно», більше уваги приділяється розвитку мовленнєвого слуху, обсягу слухової пам'яті, що зумовлено передусім особливостями сучасних дітей; більше акцентовано на розвитку техніки письма. У навчальній програмі з англійської мови формування комунікативної компетентності передбачено з акцентом на соціокультурному спрямуванні, яке реалізується засобами медіації (проникнення в іноземну мову через особливості її культури і зіставлення з рідною мовою та культурою, на базі порівняння схожого й відмінного в українській та англійській мові, культурі, традиції тощо); більше уваги зосереджено на засвоєнні вжиткової лексики, якою дитина може послуговуватися у спілкуванні з носіями інших мов. Навчальна програма з математики більш деталізована (додано підрозділ просторових відношень, елементів алгебри, упорядкування даних); передбачено більше прикладного матеріалу, використано математичні ігри як елемент навчання, акцентовано увагу на STEM і дослідницькій діяльності. В навчальній програмі з інтегрованого курсу «Я досліджую світ» наголошено на навчанні через гру, практику й дослідження; виокремлено розділ «Я бережу природу», який містить конкретні завдання, спрямовані на формування екологічних умінь; забезпечено інтеграцію зі STEM-навчанням. Навчальна програма зі STEM використовується в початковій освіті вперше. Вона виконує інтегративну функцію: вона поєднує у змісті складники різних галузей, сприяє усвідомленню учнями взаємозв'язку між теорією і практикою; забезпечує формування елементарних дослідницьких умінь; дає змогу дітям проявити свої здібності, реалізувати пізнавальні й творчі потреби; розвиває навички користування технологічними інструментами; формує основи екологічно доцільного способу життєдіяльності; привчає працювати в команді за встановленими правилами.

4. Оцінювання. Комплексне оцінювання, що поєднує рефлексію, портфоліо, самооцінювання та адаптивний інструментарій оцінювання.

5. Забезпечення інтеграції. Міжпредметна інтеграція через STEM-підхід, експериментальні й пошукові завдання.

6. Практична спрямованість навчання. Максимальне наближення до практичного застосування знань через дослідницькі підходи, цифрові технології, творчі завдання.

Відмінність освітньої програми «Країна знань» від чинних освітніх програм, розроблених не на основі типових програм

Освітня програма «Країна знань» має низку унікальних характеристик, які відрізняють її від інших освітніх програм, розроблених не на основі типових освітніх програм. Наведемо найбільш суттєві відмінності від:

- освітньої програми за вальдорфською педагогікою: освітня програма «Країна знань» поєднує ігрові, дослідницькі та інтегративні методи навчання, водночас активно використовує STEM-підхід, цифрові технології та гейміфікацію для розвитку критичного мислення та дослідницьких навичок;
- освітньої програми «Світ чекає крилатих»: Програма робить основний акцент на формуванні компетентностей завдяки інтерактивним методам навчання, зокрема проєктну діяльність, STEM-компонент та міжпредметну інтеграцію; Програма забезпечує не тільки розвиток комунікативних навичок, а й поглиблене засвоєння навчального матеріалу засобами дослідження;
- освітньої програми «Східні мови»: Програма пропонує міжпредметну інтеграцію без спеціалізації на окремих мовах чи культурах, забезпечуючи всебічний розвиток учнів; водночас передбачає можливість використання іноземних мов у STEM-навчанні, що сприяє практичному застосуванню мовленнєвих навичок;
- освітня програма науково-педагогічного проєкту «Інтелект України»: Програма забезпечує баланс між академічним навантаженням та ігровими методами навчання, підтримуючи віковідповідне засвоєння учнями матеріалу без переобтяження; акцент робиться на адаптивному, дослідницькому підході й практичному застосуванні навчального досвіду в повсякденному житті.